

**Přepis části projevu generálního tajemníka ÚV KSČ Miloše Jakeše
v Červeném Hrádku dne 17. července 1989**

(...)

A na kraji mu řekli... podívali se, máme ještě málo kulturních domů. Řekli: hříšně ne, ale jestli chceš stavět kulturní dům, na ten ti dáme. Byla tam dobrá hospoda, která šla rekonstruovat, no tak se rozhodl postavit kulturní dům, poněvadž na ní, na něj měl pomoc. Samozřejmě, že je správný stavět kulturní domy, pač lidé se mají kde scházet, kde bavit, a tak dál.

Napříště chceme, abychom stimulovali ty národní výbory, co maj' stavět, no. Jestli máme zájem, aby byl čistý potok, aby nepouštěli špinavou vodu, no pak řekneme: jestliže postavíte čistírnu odpadní vody, dostanete řekněme sedmdesát procent státních subvencí. Když ji nepostavíte, nedostanete nic a na druhý vám subvenci nedáme, nebo vám dáme zas subvenci ještě na toto, na jiný zas... a to bude ten státní zájem, který budeme uplatňovat. Tedy, chceme pozvednout ty národní výbory, aby skutečně rozhodovaly o těch otázkách občanů, a stejně tak chceme, aby ta Národní fronta se oživila, dole aby se oživila, aby pracovaly samostatně ty organizace. Mnohý pracujou – zahrádkáři a chovatelé drobného zvířectva, myslivci a další, ale všichni aby samostatně pracovali, a na té bázi Národní frontě i národního výboru se ten zájem sjednocoval, v něco vyúst'oval.

My nemůžeme, nejsme proti tomu, ale co nám pomůžou jenom kritici. Vždyť my víme, že v Praze nebo v Plzni či jinde, kolik je tam špíny, tedy ve vzduchu mám na mysli, kolik je tam kysličníku siřičitého, to můžeme změřit, víme to, no k tomu nepotřebujeme, aby nám to někdo říkal. My víme taky, kdy to chceme realizovat, kolik na to máme, jestli na to vůbec máme, jestli to vůbec můžeme udělat, mám na mysli různá ta ekologická hnutí. Ale my potřebujem, aby vzali, prostě aby se sebrali řekněme a šli vyčistit konečně ten potok, pomohli a ne dělali demonstrace, chodili po náměstích a křičeli prostě, udělejte spalovnu, jinou spalovnu v Plzni nebo něco jiného takového. A mnozí lidé si tedy tu demokracii pletou s tím, že oni budou jen těmi kritiky a určovateli, co se má dít v společnosti, a ti druzí, že budou to vykonávat a nebo jsou povinni to vykonávat, co oni si přejí. Ne, demokracie je diskuse a většina rozhodne a příslušné orgány rozhodnou a rozhodnou v rámci zákonů a zákony napříště chceme tvořit včetně ústavy ve všennárodních diskuzích. Důležité zákony, který se týkají každého člověka. Tak je připravován i návrh, návrh ústavy nové, v této diskuzi a koneckonců i stranické dokumenty, pude k diskuzi návrh stanov nový, zásady programu strany a k diskuzi návrh sociálně-ekonomického rozvoje na příští pětiletku až do roku 2005. Nechť se lidé vyjádří, ale nemůže si někdo myslet, že jeden jednotlivec, že jeho myšlenka musí být proti vůli všech uplatněna. To se nedá nic dělat. A jsou ale taková lidé, kteří si myslí že to je jejich poslání, aby jen tu společnost kritizovali, znepokojovali a požadovali, aby se jednalo podle toho, co oni si přejí. A ne jinak.

No a co bych chtěl ještě zdůraznit. Samozřejmě o tu úroveň té politiky, toho politického myšlení musí mít zájem ta naše strana a musí mít zájem také celé to hospodářské vedení. Je to hospodářské vedení socialistického státu a musí je pomoci řešit, to hospodářské vedení i příslušné státní orgány. Já bych řekl takový příklad. Třeba jsou umělci, podepíšou nějaký pamflet, je to špatný pamflet. Asi je třeba s nimi mluvit. Kdo má s nima mluvit? No asi má s nima mluvit, jestli je to bezpartijní, především jeho odborová organizace, kde on je a ředitel nebo režisér toho divadla, odkud ten člověk je. Jak bude mluvit s nim někdo z ministerstva, tak už to považuje za nátlak a z ústředního výboru už to považuje za vyhrožování. Tedy ti, kdo stojí v čele těch orgánů aparátů, si musí být vědomi, že oni spoluzodpovídají za tu politickou situaci, a že strana není ten orgán, kterej má ten bič prostě a snaží se použít nebo sahá k té represii. Ne, strana je ten orgán, který chce demokraticky ty věci řešit, ale

samozřejmě povinností těch kteří za věci odpovídají je, aby vedli ty, kteří přestupují socialistickou zákonnost a morálku k pořádku. Aby je vedli k pořádku.

Já nechci tady rozebírat blíž tyhle ty záležitosti, který se týkají v Praze, ale oni bohužel se rozšiřují do všech krajů, že. Třeba ta Obroda. To jsou ti bývalí členové strany a nejsou to jen bývalí členové strany, už to organizují po krajích, vytváří odbočky, po okresech vytváří odbočky, kde jsou takoví vyšší funkcionáři, kteří se cítí ukřivdění, kteří odešli ze strany, buď byli vyškrtnutí, nebo byli vyloučeni a přitahují k sobě i některé mladé lidi, že. Nechci prostě nějak rozebírat tu otázku, jaký mají plány, jaký mají cíle, programy, to jsme dali koneckonců v informaci. Krátce řečeno, jejich cíl je jeden, že odmítnou vedoucí úlohu strany, odmítnout nebo požadovat pluralistický politický systém, tedy více stran, který nepracují na bázi Národní fronty, ale který bojují o politickou moc, určitou, určitou, určitý odnárodnění chtějí. No a samozřejmě chtějí rehabilitaci, chtějí se vrátit do politiky – Dubčekové, Císařové, Hájkové a další. Chtějí, aby bylo uznáno a příznáno, že oni měli v šedesátém osmém pravdu a že jejich politika je tedy, nebo byla tehdy oprávněná. Což my nemůžeme přijat, protože to neodpovídá, neodpovídá skutečnosti. Řeknu jen, ze Západu na nás útočí, kamkoliv člověk přijde, i některý socialistický země, různý ti lidé, kteří jsou na takových revizionistických pozicích. No, Dubček, no, řeknou prostě, Dubčeka zlikvidovaly tanky. Jaký tanky zlikvidovaly Dubčeka? Osm měsíců byl u moci po vstupu vojsk, a protože se ukázalo, že není schopen uklidnit tu společnost, najít východiska, no tak ho ta strana sesadila, jako neschopného člověka. Demokraticky ho sesadila. Ústřední výbor rozhodl a přišel jiný, a taky ho demokraticky zbavila členství ve straně, podle stanov strany. Tak kdo ho, strana ho zbavila, protože nebyl schopen, bych řekl, řešit ty problémy. A dnes samozřejmě by rád běhal ve světě, po světě a dělal mesiáše, jo, spojoval se kdekým, byl jedním z prvních, kteří když Havel opustil vězení, tak mu šel blahopřát, že je z vězení propuštěn, jo, ale hlásí se, že je komunista, pravej komunista. Když měl Tomášek narozeniny, samozřejmě oficiálně je třeba mu napsat, no ale Dubček mu šel osobně blahopřát, navštívil arcibiskupství, aby mu blahopřál, jo. No vidíte na jaké bázi je? Je to tedy ještě báze socialismu? My proti Tomáškovu samozřejmě nic nemáme, je to představitel církve, musíme ho tak respektovat. Představuje x milionů, my nevíme, nemáme to nikde napsaný, kolik to je, žádný občanský legitimace, nikdo to neeviduje, do kostela můžou chodit i nekatolíci, podle čeho to tedy zjistit. Ale církev má vliv a my ho respektujeme, jako představitele té pražské diecéze, oni by ho chtěli udělat představitelem celé země. No a to jde i o jiný takový lidi a o jiný otázky. Máme my, ano mohli bysme ty lidi, bych řekl, nějak tak blíž ukázat, co jsou to zač, jací jsou, jo. No nechceme to dělat v takovém rozsahu.

Vždyť ty umělci, kteří to podepsali. Žádný z nás nebere takový platy, prostě, jako berou oni. No já dostávám jednou ročně výpis, těch umělců, seznam těch umělců, který dostávají nad těch sto tisíc korun platu, tedy vydělají si nad sto tisíc korun. No tak řekněme paní Zagorová, je to milá holka, všechno, no ale ona už tři roky po sobě bere šest set tisíc každý rok. A další. Ne šestset, milion, dva miliony berou, Jandové a jiní, každý rok. Ti náhodou neprotestovali, ale mnozí z těch, kteří se takhle dobře mají, protestovali. A když s nima mluví nakonec, tak se neví ani, proč to podepsali, a co vlastně podepsali, prostě. Co vlastně podepsali. Tedy my musíme pracovat s těmito lidmi, my musíme pracovat, my to podceňujeme, nevšímáme si, ale oni svou existenci a svou popularitou mají nemalý vliv zejména na naši mládež. A proto se musíme o to zajímat. Nám nemůže být nic, co stojí mimo náš zájem.

Naši situaci ovlivňují i ty okolnosti, který jsou ve světě. Jednak ten nástup těch Spojených států a celého toho bohatého Západu dnes, který, prostě, už několik let se tam dobře rozvíjí ta ekonomika, ekonomický růst dosahuje kolem čtyř procent, třeba v minulém roce. Dobře se jim vede, vcelku, ale mají nemálo nezaměstnaný, v západní Evropě je deset milionů nezaměstnaných, ve Spojených státech je pět milionů nezaměstnaných a plno polozaměstnaných. Všechny špinavý práce jim tam udělají Turci, Alžírani a další, ty oni nedělají, vykořisťují celý svět. Nakupují laciný suroviny a prodávají drahý výrobky, zadlužen je u nich celý svět, co je to to

zadlužení? Ceaușescu na té poradě teď v Rumunsku tam mluvil o některých svých problémech a varoval tam na některých otázkách, že jo, a tak jak dřív byl takovej nacionální, a všechno po svém, tak dnes vlastně je zas příliš internacionální, aby žádal, aby jsme to dali nějak dohromady všichni, a abysme prostě postupovali jednotně, nedali se, neustupovali a tak dál a tak dál. Ale o to nejde. Jde o příklad, který jsem uváděl. Říkal: my jsme si pučili jedenáct miliard dolarů, kůži z nás dřeli, diktovali, co máme dělat, přesně nám určili co, jak máme dělat, na co to použít, co s tím dělat. Zaplatit jsme museli dvacet miliard, ne jedenáct, dvacet. To je úroky a splátky. A úroky v těch letech, kdy se to půjčovalo, byly osmnáct procent, osmnáct procent. Tedy prakticky za pět let, když jste si to půjčili na pět let, jste vrátili dvakrát tolik, co jste si půjčili. A když si to někdo půjčil, aby to snědl, nebo koupil za to spotřební zboží, no tak samozřejmě to byl veliký krach pro tu zemi. To je Polsko, a to je z části i Maďarsko, koneckonců. Proto jsou tam ty složitosti a ty problémy. Ano oni se budou snažit, vidět pomoc ze Západu, poněvadž mluví o lidských právech, mluví o demokracii, ale v plný síle používají politiky biče a cukru. V plný síly, tedy buď budete dělat, co my chceme, budete dál a dáme vám půjčky, dáme vám peníze, odložíme vám půjčky, odepíšeme vám půjčky, snížíme embargo na dovoz určitýho zboží, který jinak dáme vám výhodný, doložku nejvyšších výhod a tak dál. Tímhle způsobem chtějí rozdělovat a panovat.

Ale v těch socialistických zemích probíhají, tak jako u nás, složitý procesy, velice složitý procesy. To není jednoduchý proces ta přestavba, není. To je proces, bych řekl, v kterým se ne každý dost vyzná a proces, do kterýho mohou vstoupit nepřátelé. A vypadají přitom jako přátelé, určitou dobu. No a proto musíme, bych řekl, velice se věnovat těm otázkám. Mám na mysli tu ideologickou práci, osvětlovat ty podstaty toho socialismu znova, osvětlovat tu naši cestu, tu naši minulost i tu naši přítomnost, nedovolit aby to někdo zkreslil, vydával to za souhrn omylů, celou tu historii. No prostě musíme stavět na tom pozitivním a jít dál. A věci, který jsme dělali špatně neopakovat, který jsme dělali dobře a je možný tou metodou to dělat i dnes, dělat. A věci, který jsou před námi a není ta metoda vyzkoušená, nejde to dělat po staru, musíme experimentovat, učit se, zkoumat prostě od druhých. A nekopírovat všechno, od A do Z, každý má svy podmínky. My nebudeme přece kopírovat, že navrátíme půdu prostě do pronájmu, rolníkům, členům JZD, pokud ty družstva fungují. A oni fungují. No tak proč bysme to měli rozdávat? Proč bysme měli tuto operaci dělat? Ano Sovětský svaz je něco jinýho. Nefunguje to, zaostalo to, tam ta situace je zcela jiná než naše, naše vesnice je vysoce kulturní, podobá se městu, neliší se svým životem, kulturním životem, vybavením domácností, a tak dál, vzdělaností, od města, no to je jiný přístup, třeba a ne něco kopírovat jenom. Ano, zamyslet se kde, co, a jak použít, ano jestli dáváme někomu malou hospodu, nějakou, kde jsme měli jednoho člověka a platili jsme ze státní pokladny každý měsíc čtyři tisíce ztráty na tu hospodu, tak je asi lepší dát ji jemu, i když on si tam možná vydělá daleko víc než předtím, ale nás to ty čtyři tisíce nestojí. On slouží, a slouží možná líp než ten, který tam v těch deset hodin přišel a do těch šesti hodin večer měl otevřeno, a v neděli když tam byl fotbalovej zápas vedle, tak neotevřel a šel se dívat na ten fotbalovej zápas jako každéj jinej. Tu jsme to v minulosti trochu přešvihli, abych to tak řekl, s tou socializací. Tedy ty živnosti menší, kde pracují sami, kde nikoho nevykořisťuje, ty potřebujem. V NDR je zaměstnáno takto, jako soukromý podnikatelé, tedy soukromníci, ne podnikatelé, to je velký slovo, je zaměstnáno celkem čtyři sta třicet tisíc osob, v NDR. Jsou tam pekaři, jsou tam opraváři a tak dál, a tak dál, kominíci, a tak dál, a tak dál. Ano, kde je to možný, jdeme touto cestou, povolení národního výboru, povolení tý živnosti za účasti eventuelně členů jeho rodiny. No taky se to moc nedaří, poněvadž lidé považují ten život bez toho rizika a s pohodlím za výhodnější, než si vydělat o pětset korun víc. Bohužel, je to tak. Já jsem byl kdysi v Maďarsku a ještě když jsem se zabýval zemědělstvím. Přišel jsem tam zkoumat ty otázky, jak oni to dělají, prostě oni vyrábějí, bych řekl, tu, tu, to obilí vyráběli v družstvě a tu živočišnou výrobu měli u těch družstevníků. Dali jim krmiva a ti to tam prostě dělali. Přišel jsem k jedné pani, byla to bankovní úřednice, skončila v bance, její muž byl traktorista v družstvu, dělal v družstvu. Měli tam bojler, já nevím asi deset tisíc měli těch bojlerů, těch brojlerů, a měli sedm prasat, no. No tak s ní mluvím o tom, jak to dělá, kdo dělá, říká děti pomáhají, všichni pomáháme a tak dál. Já říkám na to, no tak mi taky jako se snažíme pěstovat taky, my má... my pěstujeme koně. Ona se tak zarazila a dívá se na mě, koně, jak to, proč koně? Já říkám železný koně.

U nás totiž ty kravíny, ty chlívky se přeměnily v garáže a většinou tam stojí to auto. A ona mi na to odpověděla, až já budu na to auto mít, já se na to taky vykašlu a taky tam dám to auto místo tý krávy a místo těch prasat, prostě. Tedy je vidět že ty lidi myslí obdobně, no ale reagují na danou situaci, na danou situaci prostě tak aby se, hledají jak se mít lepší! Co udělat pro to, aby se měli lepší. A my jsme to trochu přehnali, my už jsme příliš, bych řekl, zpohodlněli. A doba žádá, aby nás, doba nás z toho pohodlí vyvádí. A budeme nuceni z něho vystoupit, jestli chceme obstát. My jsme si zvykli už na rok, všechno jako by to bylo zapsané v kalendáři, co bude, kdy půdeme na to, kdy uděláme to, kdy půdeme na chatu, a tak dál, a tak dál. Jinde to tak není, nikde. Jinde se musí prostě ty lidi rvát, i v tom kapitalismu.

Teď byli někteří soudruzi ve Spojených státech, lékaři, že jo, na, na těch učeb... no prostě učit se, získat tam nějaký zkušenosti v těch moderních klinikách. No tak říkal, no tak přišel jsem tam, že jo, transplantace slinivky nebo co se dělá, to se zkouší ne na lidech, ale na prasatech, že jo, no. Tak jsem si musel za šest set dolarů koupit auto, poněvadž jinak jsem neobstál. Totiž třeba v jedenáct hodin večer zavolali, telefonem, tak za půl hodiny jedem, jo, tak musel skočit do auta a přijet. Když by tam nebyl přesně, tak ho vyhodili, se s ním nebavili, páč tam pracuje tým lidí, jeden zdržuje druhého. Tady vidíte, jaká je tam kázeň, jaká je tam disciplína, jestli chce něco dosáhnout. A u nás je to tak piánko, ano, ne, prostě s tím se musíme rozejít, soudruzi. To žádnou životní úroveň nezvýšíme, prostě, my potřebujeme výkonnou ekonomiku, dobře organizovanou ekonomiku, dobře organizované život, náročnost vzájemnou, využívat tu pracovní dobu a tak dál. Víím, že tomu brání různý a různý momenty, že my nevyužíváme dodavatelsko-odběratelský vztahy a další a další. Když člověk vidí, že nemůže dva dny dělat, no tak pak těžko po něm chtít, aby prostě, nebo těžko se smíruje s tím, jestli po něm někdo chce, aby dělal potom výkonně, jestli nemá co dělat.

To hlavní je, tedy, že my musíme tu stranickou práci soustředit na to, aby ta společnost se pohybovala, tedy ty lidi pracovali v tom směru, který byl určen a vytýčen, tedy ve směru zvýšení efektivnosti té ekonomiky, provedení strukturálních přeměn, zabezpečení stability naší země, stability vnitřního trhu, zlepšení situace na vnitřním trhu, řešení sociálních problémů bytových, zdravotních školských a jiných. To je, a k tomu je třeba bych řekl, organizovat tu práci na vysoké úrovni, k tomu slouží ta přestavba, k tomu slouží ta demokratizace a né k tomu, aby svrhla socialismus. K tomu to slouží, aby ho upevnila, rozvinula a dala mu novou základnu spravedlnosti. Novou základnu spravedlnosti.

Dnes je nespravedlivý rovnostářství, krajně nespravedlivý. To je to hlavní, s čím se musíme rozejít. Rovnostářství, já už to říkal ráno, platilo tehdy, když šlo o to, aby každý se najed', někde bydlel, něco na sebe oblékl, do něčeho se obul. To bylo správný. Ale dnes, jestli bude mít takový auto, makový, takový byt, onaký byt, takový nábytek, onaký nábytek, to musí být na základě výsledků jeho práce, jeho příjmu, jeho mzdy a ta mzda musí být spravedlivá, a to je jeden z kardinálních problémů, před kterým stojíme. Abychom byli schopni říct každému, tys udělal toto, přísluší ti toto, tys udělal to, přísluší ti to. A stane se, že udělal míň, než dostával peněz, a tedy dostane míň těch peněz. Na to my nejsme zvyklí, zatím, na to nejsme zvyklí. Ale to se vyžaduje. U nás je taková představa, jednou jsem dostal peníze, dosáhl nějakou úroveň tak to jako buď víc a nebo do smrti. Néé, jestli to nezvládám tu funkci, no tak vodejdu a budu brát třeba třetinu zítra. Podle toho co dělám a jak dělám, musím brát peníze. A to, tohle pomoc, tohleto, tu atmosféru vytvořit, pomoci vytvořit, to je to nejdůležitější, abych tak řekl, aby lidé chápali tuto nově, ale správně chápanou spravedlnost, že žít může každý tak, pokud samozřejmě nepotřebuje sociální pomoc, jak kvalitně a výkonně pracuje. A jak bude žít, co si za to pořídí, co si koupí, no to už my nemůžeme určovat, to bude určovat on. Jeden si postaví domek, druhý si koupí první auto a potom teprve domek, třetí pojedou na zájezd někam, čtvrtý já nevím to dá do toho, pátý do toho, to už my těžko určíme, to už je svoboda toho člověka, i když se budeme snažit to nějak ovlivňovat, cenama a jinými formami.

Tedy já bych chtěl, aby prostě vy tady v Západoslovenském kraji (správně Západočeském – pozn. Totalita) jste v tomto smyslu zejména rozvinuli takovou tu bojovnou politickou agitaci. Chtěl bych ještě dodat, že nečekejte od nás, že my otevřeně budeme provádět kritiku situace v socialistických zemích. V novinách někde, v rozhlasu a televizi. Budeme to vnitřně vysvětlovat, tyto otázky, vysvětlovat, ale nepudeme cestou zhoršování vztahů mezi socialistickými zeměmi na bázi takovéto někdy i neuvážené kritiky. To požadujeme i od nich. Ne všichni se tam tak chovají. I od nich to požadujeme. Prostě nesmíme dělat nic, co by to naše společenství dál oslabilo, co by vytvořilo podmínky, aby nás, jak se říká, rozbratřili, ty síly Západu, aby nás rozdělili. My musíme hledat všemi směry tu spolupráci, zejména tu spolupráci v té ekonomice. Musíme, a né, že nám nevyhověl někdo tam, že někdo o nás něco řek', tak se, jak se říká nafouknout a říct konec, s tebou nemám nic společného. Ne, dál v této spolupráci je skrytá velká možnost a velká síla. A tou spoluprací my bráníme tomu, aby tam nedošlo k zásadním sociálním změnám, tedy politickým změnám, změnám politického systému, režimu, aby tam zůstal, ten socialismus. Tedy, i když dojde k určitému oslabení, ohraničení, že tam vstoupí ten zahraniční kapitál, že některý ty národní podniky tam se stanou akciovými společnostmi, tedy už nebudou všelidový, ale budou nějakého společenství, že se tam povolí jiný politický strany, že se tam rozvine ten zápas o tu politickou moc.

Vidíte v Polsku. Tam se vytvořila situace, že ti, kteří vyhráli volby, vládnout nechtějí, poněvadž ví, že by to líp nedělali a je lepší a snazší kritizovat než vládnout. No a ti kteří prohráli a leží na nich, aby vládli, ti zase musí se na všechny strany dívat, za jakých okolností to bude a jestli je to vůbec možný. Víte jaká tam diskuze probíhá. Sem tam seděl vedle soudruha Jeruzalského (Jaruzelského – pozn. Totalita), na večeri jsem se ho ptal jak, co, no. Tak samozřejmě nedá všanc, že zvolen nebude, musí mít nějakou jistotu. Oni by ho chtěli diskreditovat, totálně diskreditovat, páč mu nikdy nezapomenou, že v roce osmdesát jedna, prostě povolal armádu a že mnohý z nich internoval, s kterými dnes musí bohužel sedět. Ale oni mu to nezapomenou, i když on na ten smír by šel.

Tedy, chtěl bych říct tolik, že hlavní nápor náš musí být na tu naši vnitřní politiku, zejména tu ekonomiku. Já jsem přesvědčen, když bude dobře fungovat ekonomika a to i v těch mezinárodních souvislostech, tak se u nás nikomu nepodaří nějaký zvrat zásadní, vyvolat nějakou těžkou krizi, poněvadž dobře fungující ekonomika znamená, že za stranou půjdou prostě dělníci, rolníci, bude převážná část inteligence, ano budou dál intelektuálové, který budou usilovat o politickou moc, poněvadž maj všechno, dnes, všechno, jen ta moc jim chybí. Budou takový lidi. Ale jestliže pudou za námi dělníci, rolníci, prostě penzisti a tak dál, tyto vrstvy a o ty se musíme starat, jejich politiku musíme dělat, tak dosáhneme to, co sledujeme tou přestavbou. Dovedeme jí, jak bych řekl ke zdárnému konci. Chce to jedno, aby každý z nás byl aktivní, abysme nebyli u komunistů, ale abysme byli aktivní členy strany. Jsem přesvědčen, soudruzí, že přes všechny ty problémy, přes všechnu tu složitou perspektivu, která je před náma, není to jednoduchá perspektiva, že se nám podaří prostě, tak jak v historii se nám dařilo, najít vždy tu správnou cestu a jít tedy tím správným směrem, který jsme vyjádřili prostě těmi slovy, že jo, všechno pro lid, tedy cestou demokracie k upevnění socialismu v naší zemi. Jsem přesvědčen, že vy k tomu dáte také všechny své síly k dispozici.

(potlesk)

Soudruzí a soudružky, děkuji soudruhu Jakešovi za jeho úvodní vystoupení. Máme tady přibližně kolem třiceti dotazů, některé z nich soudruh Jakeš ve svém vystoupení již zodpověděl. Doporučuji, abysme v současné době udělali patnáctiminutovou přestávku, aby si soudruh Jakeš mohl dotazy prostudovat, s tím, že bych vás chtěl poprosit, pokud budete odcházet ze sálu, abyste si vzali sebou pozvánky. Nemáte, no to nevádí... odevzdali...

Soudruzi a soudružky, dotazů je celá řada, na mnohé z nich jsem prakticky odpověděl v průběhu svého vystoupení. Proto k těm, o nichž jsem nehovořil.

Proč na podporu provolání nevystupují národní umělci, členové KSČ ve sdělovacích prostředcích? Jaký je postoj k pamfletu Několika vět? No tak zdrcující, vlastně žádný z národních umělců pamflet Několik vět nepodepsal. Stejně tak nepodepsal žádný mimo Raubaucha, to je malíř, starý, malíř, žádný národní umělec tu žádost první, na toho Havla. Tady není důvod. Někteří se angažovali, anga... v důsledku jejich angažování byl proti němu, nim, veden obrovský útok. Teď nevím, jak se jmenuje ten národní umělec, je to grafik, osmdesát let, vystoupil po těch událostech v lednu, druhý den dostal na sto telefonátů, kde mu vyhrožovali zabitím a vším možným, protože vystoupil. Tady je otázka, že jo taky, do jaký míry vystavovat tyto lidi. Podívejte se, my takoví nejsme, oni každého, kdo veřejně vystoupí, třeba veřejně vystoupila tehda prodavačka z Václaváku a řekla, že se jí nelíbí ty demonstrace, poněvadž neplní tržbu, nedostává peníze, nemůžou mít otevřeno. Druhý den, prostě, ji dostala hned ráno telefonát, že její dítě se nemusí vrátit ze školy. No, a další telefonáty dostala. Ti lidé jsou tak sprostí, bych řekl, že, prostě, používají toho, co my nemůžeme použít oficiálně, teror, teror sprostý teror, zastrašují každého. Ten dotyčný národní umělec, o kterém mluvím, on, jeho žena se zhroutil, museli je odvézt do nemocnice, prostě. Tito lidé prostě ne, nemíní se zastavit před ničím, účel pro ně světlí prostředek.

Jejich smysl základní je zastrašit společnost, aby nikdo oficiálně se nehá... neobhajoval politiku strany, aby umlčeli tu společnost z hlediska podpory politiky strany a měli otevřený pole pro šíření svých názorů. U vědomí, že při tom terorizování nebude odvahy u lidí se jim postavit a bojovat proti nim. A proto je tak důležitý, prostě, aby ta strana do toho boje šla. Páč oni počítaj s tou obavou, že se ty lidi zastraší, no a řada národních umělců se vyjádřila, samozřejmě po nich nemůžete chtít, to aby se vyjádřili: já odsuzuju toho a toho, ale svým způsobem vlastně odsoudili, kdy zaujali stanovisko, kdy formulovali vztah k naší zemi, vztah k socialismu. To je taky odpověď. Nemusí se to dávat vždycky do souvislosti, že odpovídá tomu či onomu. Je pravda, že kdyby jich bylo víc, bylo by to lepší. Je to taky otázka, někdo si to ani neuvědomí, s těma lidma promluvit.

Druhý takový dotaz, další takový dotaz. Soudruh má názor, Kelner, Kel ... ano Kelner, má názor, že nejslabším článkem strany je kádrová práce, jak se pracuje s kádry. Soudruh uvádí soudruha Jiliš... Juliše, že dělá třetí místo ministerstva a to se týká i některých dalších. Jak se dívat na vystoupení Štrougala na zasedání ÚV, kde zůstala zodpovědnost předsedy vlády? Strana by měla víc radit řadovými členy, není tomu tak, je to škoda.

Tak za prvé, soudruh má pravdu, že naší slabinou je kádrová práce. Takovým problémem vážným je, že příliš dlouho trvala nepřírozená stabilita kádrů, leta seděli lidé na stejných funkcích. Tím se znemožnilo, aby se potáhla další generace, tedy, aby se postupně ty kádry omlazovaly. Tento proces byl nastoupen, není to proces lehký, ale byl nastoupen a pokračujeme v něm. Proto také některé ty pohyby, které my děláme, jsou vám třeba ně dost, jako k myslí, ale nedá se nic dělat. Když vezmu třeba vedení strany, no není možný nepočítat na budoucnost. To vedení strany je třeba formovat a formovat je z těch lidí, u nichž ti zkušenosti soudruzi i jejich dosavadní práce napovídá, že jsou to lidi schopní v budoucnu, pokud budou vybráni, zvoleni na dalším sjezdu, plnit významné funkce v té straně. No tak čím mám začít, když chci změnit tu kvalitu, musím začít tím předsednictvem ústředního výboru strany, za cenu, že ty lidi odvolám odjinud. Třeba ze státních funkcí. Musí tam být ti nejkvalitnější, zkušenosti stranicky a lidé, který mají perspektivu. A to byly důvody kupříkladu k některým změnám, proč třeba soudruh Knotek šel z funkce předsedy vlády a šel dělat tajemníka ústředního výboru strany. Přece není možný to dělat tak, v tom ústřední výbor nechat prostě, ehm, méně schopný a ty schopný dávat někam jinam. Tam je třeba začít, tam je ten klíč. Když to bude tam v pořádku, tak postupně se to bude dávat do pořádku i dole, jestliže tam bude jednota, bude ta jednota prosakovat i do tý strany, jestli tam bude boj politický a šarvátky, začnou ty šarvátky dole, viz Maďarsko. Věci se vyvinuly tak, že

byl, bylo mínění, že soudruh Juliš by měl jít, právě proto, že ty věci zvládal, to je otázka všechno diskuze, aby šel teda dělat to strojírenství. Vzhledem tedy i k těm změnám, který v tom strojírenství, v tom ministerstvu nastanou, páč to ministerstvo to už nikdy nebude dělat, co dělalo dosud, jeho funkce jsou zcela jiný, základní jeho funkce je vlastně honit ten vědeckotechnický pokrok a vypracovat ty ekonomický nástroje, doporučit ty ekonomický nástroje řízení a ne řídit fabriky, to už není jeho funkcí, ta funkce je trochu jiná. Soudruh Juliš šel toto dělat. Samozřejmě, dělal to poctivě, dělal to krátkou dobu, no ale, zase, bylo třeba řešit předsedu vlády. Koho, mám na mysli slovenský vlády, koho tím předsedou? Člověka, který je na to připravený, který je schopný to dělat, který má dost znalostí z průmyslu prostě, no. Došlo se k závěru, že takový člověk prostě je soudruh Hrivňák. No tedy, hledalo se i lepší rozestavení sil, proto se soudruh Juliš udělal tím, co mu určitě líp sedí, líp sedí, co se mohlo tehdy udělat. Ale soudruh Hrivňák by se nehodil na ministra strojírenství, poněvadž je chemik, tak to těžko šlo udělat. A za druhý, národnostní otázka je dnes velmi citlivá otázka. My prostě musíme k tomu přihlížet. My musíme, jestli je prostě předseda vlády Slov... Čech, musí být prvním místopředsedou vlády Slovák. Jestli prostě chceme ty věci brát vážně, tak stejně tak v tom ústředním výboru to musíme dělat. Jestli tam mám deset vedoucích oddělení, tak musí být tři Slováci. Musí, jinak může vzniknout krize v této zemi, nacionální krize. Ze šesti tajemníků musí být dva Slováci. No a tohle musím brát v úvahu taky. Možná že bych měl lepšího Slováka na něco, nebo lepšího Čecha na něco, ale to musím respektovat tyhle věci. Stejně tak, když přišel soudruh Vodrážka. No byl na ministerstvu, byl ředitelem fabriky, loděnic tam, byl náměstkem obrovský fabriky, výrobní hospodářský jednotky, byl náměstkem, prvním náměstkem ministerstva zahraničního obchodu, který se zabýval vývozem strojů, zná svět, zná sta... ve světě, zná, jak se cení ty naše stroje, zná fabriky, který stroje vyrábí, ten je k tomu dostatečně kvalifikován. A musím přihlídnout, že ten člověk má splnit ještě jednu funkci, že je současně místopředsedou vlády. Takže ono to není tak jednoduchý ty lidi vybrat a respektovat, bych řekl, to politikum taky v tom, a to politikum je i ten nacionál... ta nacionální záležitost. A to, že jsme prostě ty věci tak řešili, to znamená, že jsme, že soudruh Lenárt přešel jenom na zahraniční obchod a pustil tu ekonomiku, nám umožnilo, že tam přišel vlastně druhý slovenský soudruh, mezi ty tajemníky, byl tam jediný, on, Lenárt, a že jsme mohli obsadit toho zemědělského tajemníka. Jinak bysme to těžko udělali, protože by to bylo předmětem kritiky. Kritiky, která nemusí být vyřčená a někde vykřičená, ale která žije, když to nebudu respektovat, tohleto. Podívejte se na Sovětský svaz, co se tam děje, v těch národnostních problémech. Tam se lidi zabíjí. Máme my zapotřebí tyto otázky v takové složité době a vůbec nastolovat?

S tím souvisí druhá ... jo a ještě ... Štrougal. No Štrougal nemluvil na plénu, mluvil v parlamentě jako poslanec. Má právo každý poslanec svůj názor říct, no, no ano, řekl svůj názor, upozornil na pokusy, který tady byly v reformě, podpořil vlastně vládu, samozřejmě, že do jaký míry se cítí vinen, nevinen. Já si myslím, že jeho vztah prostě k té své jeho činnosti, že přišel, požádal, aby byl uvolněn z funkce, že je to i kus, řekl bych sebekritiky, že je třeba, aby to dělal někdo jiný. My jsme ho nenutili k tomu, aby odešel. Přišel, napsal dopis, prostě, předal ho, dopis jsme posoudili, řekli jsme dobře, vyhovujem, předložíme to ústřednímu výboru. Takže otázka je, do jaké míry má být při tom dramatičnost nějaká, skandály a tak dál, a tak dál. Ano, přiznávám jedno, že jsme nedůslední v tom, že nevoláme dost k zodpovědnosti, ale ne že, bysme nevolali, i dost někdy nevo... ale ne vždycky děláme závěry. Proč? Poněvadž my nemáme dosud vypracovaný jasný a přesný systém, kterej by přesně určil tu odpovědnost toho člověka, toho za to, toho za to, toho za to. Vždycky se tam točí desítky lidí, prostě, který kolem toho, kerý kolem toho chodili. A někdy i určitý kolektivní znásilnění, který se ukázalo jako falešný. Tak ty věci jsou složitější, prostě, velice složitější, než někde u nějakýho kapitalisty, velice složitý. A říkám znovu, nějaký takový to řešení na ulici, skandalizování a tak dál, ničemu nepřispívá. Člověk dělal dobře, mnoho straně dal, může se mýlit. Je mu možný dát klidně odejít, pokud se staly chyby, chyby napravit, prostě, chyby napravit. A hledat toho viníka. Soudruzi, ano, ten udělal tu chybu, každej z nás udělal nějakou chybu. Ale vždycky, či to je vláda, když kladu otázku? Je to komunistická vláda, komunistická. Byla, je a bude ve své podstatě a nezáleží na tom, kdo prostě stojí tam, nebo onde. Když ta vláda bude pracovat špatně, tak to odnáší

ta komunistická strana a nejde to na nikoho svést. Nejde, bych řekl, začít nějakou novou éru a říct, prostě, teď to bude všechno jako jinak, já to zařídím. Když ta strana za to nevěme, tak to nikdo nezařídí, jestli nebude mít tu širokou podporu. A proto si myslím, že ta připomínka, radit se s řadovými členy, ta je správná. My se koneckonců radíme s těmi členy, i řadovými členy, my známe jejich názory, vždyť na ten ústřední výbor se píše stovky dopisů. Já sám dostanu prostě v průměru denně dvacet pět dopisů. Samozřejmě všechny nemůžu přečíst, ale znám jejich seznam, znám jednou větou, co je v tom dopisu. Tedy když mě to zajímá, když si myslím, že tam bude něco vážného, a nebo když je tam něco vážného, tak mi to ti soudruzi daj přečíst. Já na to nereaguju, reagují na to oni, co, to bych nic jiného nedělal, než četl dopisy a psal odpovědi, kdybych to měl dělat já, a kdo by dělal to druhý, potom. A ten ústřední výbor dostane těch dopisů tak padesát denně, v průměru, tedy z těch, dvacet pět já a dvacet pět další, který tam přijdou. To je jeden zdroj. Za druhý, z těch stranických organizací chodí připomínky z těch schůzí. Nevěřte tomu, že je to nějak silně filtrovaný. Tam v těch připomínkách i v těch zprávách, který dostane předsednictvo, jsou uvedeny jména, že měl tento takovou připomínku támhle k Jakešovi, že nesouhlasil s tím... tímto, co tam povídal. Ten měl, tamten má připomínku k tomuto, tamten vytýká tomu toto. Ty jména jsou v těchto zprávách, který ty členové předsednictva dostávají, jsou tam názory těch stranických organizací. Jsou tam přiloženy dopisy, kde nás zkritizují třeba za to, že ne dost aktivně postupujem proti těm různým strukturám, nezákonným a nezávislým, vůči té opozici. Tedy není pravda, že my nevíme o věcech. Jsem to říkal i ráno, tam v továrně, když se mě na to ptali, tedy v závodech V. I. Lenina, vždyť my víme i předem, že něco bude, ale ne vždycky jsme schopní to změnit. Vždyť my víme, jestli bude tento výrobek, nebo nebude na trhu. Víme to, tak hloupí nejsme. Víme, jaká byla spotřeba a víme kolik jsme toho vyrobili a kolik jsme na ten trh dali. A teď je otázka, jestli jsme schopní dát na ten trh víc. A o tom jednáme, a o to... a když nejsme, nejsme, no tak víme, že budou ty průšvihy na tom trhu, že nám lidi začnou nadávat. Tedy, nevěřte tomu, že prostě se neví, jak se dole myslí, jak se jedná, na co se nadává, s čím jsou lidi nespokojení. A teď ještě píšou ty chartisti a všichni tydle lidé a rozesílaj to nejen nám, ale na všechny strany, zejména do západního rozhlasu. Takže já bych řekl, že to spojení tady existuje, tedy lépe řečeno znalost těch problémů, který lidi pálí a který by si přáli řešit. Neexistuje však vždycky adekvátní řešení. Někdy to řešení je prostě nereálný, a proto nemůžeme dát vždycky pozitivní odpověď. Ne všechno jde vyřešit hned, koneckonců k tomu přijdeme v rámci těch dotazů, který byly tady položeny.

Včera soudruh dostal dotaz, proč máme psát odsuzující rezoluce proti Několika větám, jestliže je Havel, autorem Havel. Když naše vedení slíbilo spolkovému ministrovi Genscherovi, že Havlovi bude umožněno předat ocenění, že to bylo hlášeno z republiky, ehm, někde z NSR.

No tak za první, prostě: máme psát odsuzující rezoluce. No, podívejte se, tak na ty věci vyžaduje reagovat. Proč vyžaduje reagovat? Poněvadž jinak ti, kteří napsali těch Několik vět, říkají: vidíte, ústřední výbor se ozval, předsednictvo to odsoudilo, společnost mlčí, ty je to jedno a my máme dva a půl tisíce podpisů. Společnost jde za námi, tedy ta společnost, to je výraz demokracie, má právo, a já bych řekl povinnost, říct k tomu své stanovisko. Nenechat to své vedení ve štichu, přihlásit se k tomu, že tedy s tím nesouhlasí. My po nikom nevynucujem, prostě, aby dával, odsuzoval, prostě, a tak dál, a tak dál. Chceme stanovisko. No jaký může být stanovisko komunisty? Že odmítne pamflet, který chce rozložit tuto stranu a rozložit vlastně socialistickou společnost. Vždyť oni sami říkají, že to má plnit tutéž úlohu a že je to jako dva tisíce slov v šedesátém osmém roce. No tak víme, na čem jsme, co sledují, no tak se musíme tomu vzepřít, musíme se tomu bránit. Já nejsem pro nějaký rezoluce, prostě, abysme psali na všechny strany, ale stanovisko je třeba vyjádřit, vážným politickým záležitostí. Není třeba ovšem dělat z toho nějaký veliký akce.

Dál. Proč nebyly strukturální změny v ČSD připraveny po stranické linii tak v čas, aby mohly být uplatněny s platností zákona o ČSD od 1. 7. 1989? To já nejsem schopen na to odpovědět. Tak podrobně, tohle nevím. Vím jen tolik, že kolem uspořádání železnic byly největší diskuze. Byly tam předloženy různé varianty a nakonec se

pro jednu tu variantu, prostě, kterou předložilo ministerstvo dopravy, ta vláda rozhodla, poněvadž, ta železnice je přece jen něco jiného, než je některá jiná výroba. Musí to mít, proto tam taky neplatí volba ředitelů a takovýchle věci, musí to mít nějakou polovojenskou tvrdou, prostě, direktivní organizaci, i když je to postaveno na ekonomické platformě.

Zda bude na XVIII. sjezdu projednána refundace neuvolněných stranických funkcionářů z prostředků KSČ? Zásada je taková, že všichni funkcionáři strany mají být placeny z prostředků KSČ. Pokud to tak není, tak to postupně všude bude.

Proč na jednotlivých zasedáních ústředního výboru neskládají účty ministři? V poslední době skládali dva ministři. Skládali účet z vědy a techniky a z rozvoje strojírenství, ale jinak, ministři jsou přítomni při projednávání otázek na předsednictvu ústředního výboru strany. A tam se jedná jistě daleko konkrétněji, než se jedná, řekněme, když se podává zpráva ústřednímu výboru, poněvadž se tam projednávají užší otázky. Tedy, kde je možno konkrétně posoudit, co pro toto ministerstvo udělalo a neudělalo. Chtěl bych říct, že málokdy bylo sá..., ale bylo sáhnuo k odvolání některých ministrů. Byl třeba odvolán ministr obchodu, jo, mimo jiné taky, že, prostě, trochu si to nabíral, že jo, a i náměstci někteří byli odvoláni, ale na druhé straně, prostě je třeba dát možnost, když udělá chybu, aby chybu napravil. Na jedné straně se říká, že to tady měníte rychle, že si to nemoh' osvojit, no a na druhé straně se zase žádá, aby kdekdo po první chybě byl vyhozen, ale jak to bude dělat ten druhý. Ono to není tak jednoduchý, zítra se stát ministrem a řídit to ministerstvo, musí nějaký zkušenosti nabýt, musí v tom centru být způsobilý se pohybovat, a když není způsobilý pohybovat, to je i osobní znalost lidí koneckonců v tom centru, tak se mu to těžko dělá, a to rok, dva trvá, než si tyhle vlastnosti, než to pozná, to co má vlastně řídit a to co má ovládat. Pač my nemáme vysloveně politický ministry jak na západě. Tam se o to nezajímají, o to co je to ministerstvo, tam dělají politiku pro svou stranu, no. A my máme, proč ta složitost v té naší zemi, páč mi řídíme tu ekonomiku. Tedy víceméně jsme za všechno jakoby odpovědni.

Není chleba. Co dělá vláda? Jak to, že není chleba? Co dělá strana? Jak to řídí, že nejezdí chleba? Ptá se v kapitalismu někdo na takovouto otázku? Vůbec ne, vůbec ho nenapadne spojovat svojí vládu, že pekař neuměl ... neupek' chleba. Kritizují pekaře, kterej neupek' ten chleba a nejdou k němu podruhé, řekněme. My třeba takovou možnost ne vždy máme, abychom nešli k němu, to je pravda, ale tím je ta naše pozice složitá, že my jsme zodpovědni za tu ekonomiku. Zatímco na Západě za tu ekonomiku jsou odpovědni ti vlastníci, ti kapitalisté a ty jí řídí a dělají, jak jim to vyhovuje. Člověk je svobodnej, může nadávat, může si říkat, co chce, ale taky může přijít o práci a řekne mu spánembohem, já tě nepotřebuju, mě klesla výroba, a nikdo se ho nemusí... je to právo soukromého podnikatele, právo majitele, právo kapitalisty. U nás je z toho, bych řekl, společenská otázka, u nás je z toho státní záležitost. Vyhazuje ho... stát ho vyhazuje, pač ten podnik je společenským vlastnictvím, strana ho vyhodila, a tak dál. To si musíme uvědomit. Proto je tak důležitý, aby ta strana nevstupovala do toho bezprostředního řízení, aby nerozhodovala, aby neříkala, jaká má bejt technologie, jak mají bejt postaveny stroje. Aby se ne, aby se do těchle věcí nemíchala, co se má na co dát peníze, aby prostě politicky řídila, v předvoji šla, mobilizovala lidi, kontrolovala ty komunisty, jestli dělají dobře nebo ne a nepletla se do těch rozhodovacích, přímých rozhodovacích procesů a zejména ne do technologií.

Jestli se počítá v rámci přestavby s vyšší provázaností plánu? Pokud jde o makro ano, ale pokud jde o to mikro, tedy ty problémy, který my dnes máme, se nepočítá s takovou provázaností. Mám na mysli provázanosti, aby byl každý špendlík zbilancovanej, jestli ho ten dotyčný dostane, nebo ne. No ano, řekne se, že se má vytěžit, já nevím, sto milionů tun uhlí, vyrobit třeba čtrnáct milionů tun oceli, nebo kolik, ale komu, kam, co, to je otázka dodavatelsko-odběratelských vztahů. To je otázka smluv, který musí mezi sebou dodavatel a odběratel uzavřít a měl by každý ctít, že pánem je zákazník, odběratel. Z hlediska svý budoucnosti by to měl každý ctít.

(...)

Dubček v zahraničí štvě, pomlouvá a tak dál. My jsme upozorňováni sekretariátem, abychom proti tomu vystupovali, že vystupuje jako soukromá osoba, to je, proč se bojíme, proč už dávno nejsou zajištěni? No, to jsem o tom hovořil, proč. Prostě, za první, Dubčeka nemáme proč zajistit, jako to je politická sféra, on se nedopouští zatím narušování zákonů. Své názory, prosím, může vyjadřovat, on nemluví proti socialismu, on mluví jako za lepší socialismus, za ten svůj socialismus, on nežádá návrat kapitalismu, on nežádá, to co žádá Havel a Charta vcelku, no. A za druhý, pokud jde o Havla, my si myslíme že spíš je třeba víc mlčet v té otázce, poněvadž Havla oni si vybrali jako toho praporečníka. Čím víc my ho budeme mlít, a čím víc my ho budeme pronásledovat, tak tím větším hrdinou on bude. Západ z Havla by chtěl udělat polskýho Walesu, to je jejich cíl, to je jejich cíl, prostě tohleto. A taky oni mezi sebou, když mluví, tak mezi nimi jsou řeči, no Havel rovně na Hrad, no, takhle jsou ti lidé pohromni, abych tak řekl. A máme-li tedy my, toto, my, centrálně jako ústřední výbor rozmotávat? To musíte vy pomoci, aby ten Havel pocítil, že ho lidé zezdola kritizují, a né, aby hlavním kritikem byl ústřední výbor a vláda, poněvadž v ten moment jsme, jak se říká, na tapetě mezinárodně. Vy můžete říct, to vám může být jedno. Není to tak pravda, není to tak pravda, asi vám řeknou, prostě. Kupříkladu jsme vypověděli toho Nordmana, toho americkýho, americkýho pracovníka velvyslanectví. No, jak reagovali Američani? Američani reagovali tak, že nepřijmou, prostě, našeho velvyslance, ani žádnýho našeho vedoucího pracovníka. Přijmou ho na úrovni vobyčejnýho referenta na ministerstvu zahraničních věcí. No a co s tím referentem projednáte kde? A měli jsme pravdu, páč ten tu dělal otevřenou špionáž, podněcoval lidi proti našemu režimu, byl účasten všech akcí tý Charty, pohyboval se na tom Václaváku, dával pokyny a všechno možný tento člověk. My tedy musíme vážit, co jak, jakou principiálnost tedy zachovat? A je rozdíl, jestli nás podporují a volají po tom lidé, masu lidí a je rozdíl, jestli my to formulujem jako oficielní, otevřenou politiku. Tedy jestli, jestli my řekneme, my prostě zavřeme Havla. Já si myslím že by to nikomu, ničemu neprospělo. Můj názor je, pokud se nebude dopouštět vážných nějakých jasných přečinů, prostě. Druhá věc je jestli ho někam pustíme, nikdo takový slib nedal. Pan Genscher o to požádal a my jsme to vyslechli, no a nechali bez odpovědi. Řekli jsme zvážíme, no, co se budeme o takové věci tam hádat, to je naše záležitost nakonec, jestli to uděláme, nebo neuděláme. No je jasný, že ho tam nepustíme, prostě. On žádá záruku, sám říká, že on nemá pas, tedy, aby dostal pas, ale aby se mohl vrátit, on se bojí, že bysme ho nepustili zpátky, že bysme ho zbavili státního občanství. A jak to, jak by se toto stalo, tak v ten moment on ničím není, ničím není. On je cenný, pokud bude u nás, a pokud tady bude provádět tu činnost. Ale ten úder my musíme vést né přímo na něj, ale na někoho jinýho celkově, obecně, prostě, aby to nemohlo být proti nám zneužito. Poněvadž na jeho obranu se mobilizuje okamžitě celá ta kulturní sféra, a to i ta demokratická ve světě. Tedy začnou, rozeřvou se všechny západní rozhlasové stanice, jsou články ve všech časopisech na Západě, co jsme my udělali s Havlem, co jsme udělali Havlovi. No a vytváří se proti nám nějaký mínění a o nás nějaký mínění, ty lidi si to nemůžou ověřit. Tedy musíme postupovat tak, jak je to rozumný, aby to naše zájmy nepoškodilo.

(...)

Charta se svými ve spolupráci s Obrodou se aktivizují, připravují se na konfrontační vystoupení. Na co čekáme my? No samozřejmě taky se připravujeme, jak zabránit tomuto a této konfrontaci. Kdy oni chtějí tu konfrontaci provést? Připravujou se, že to provedou 20. nebo 21. srpna, budou všechny své síly mobilizovat, aby se znovu ukázali, aby znovu nastolovali různé otázky, to je požadavek na Sovětský svaz, aby prohlásil, že to byla chyba, na bratrský země, a tak dál. Znáte, Černík s Dubčekem napsali dopis ústředním výborům komunistických stran, kde žádají, aby odvolali internacionální pomoc, aby provedli sebekritiku. Tyto strany na to nereagovali zatím, doufám, že ani reagovat nebudou. Poslali to ale i samozřejmě italské straně, francouzské straně, jugoslávské straně i rumunské straně, která se tehdy nezúčastnila. Tedy rozvíjí zase tento bod, bych řekl, tento bod brání, stanovisko k tomuto bodu brání tomu, aby oni mohli plně rozvinout svojí činnost. Totiž odpověď takovou,

jakou si představují na tento bod, by jim vlastně dala morální právo dělat to, co dělají a žádost znovu, o... prostě pozice ve společnosti a na to jsou zaměřeny. Stejně tak ten Dubček vedle toho chodí, nebo snaží se chodit po tom světě. Taky jsme pod těžkou kritikou. Chtěl jet do Itálie podruhé, nepustili jsme. Chtěl jet do Španělska teď, nepustili. Samozřejmě chodí velvyslanci, píšou předsedové vlád, předsedové stran, píše tady předseda internacionály, ten Brandt, Willy Brandt, a tak dál, všichni intervenují. Složitý záležitosti jsou to. A proto je tak důležitý, ta podpora zespodu, aby my jsme mohli říct: né my si to přejem', to je ten lid, to žádá taky, my s tím souhlasíme s tím lidem, my plníme jeho vůli a ne prostě, aby my jsme tam byli sami, jak kůl v plotě neměli jediný, jediné slovo podpory

(...)

přepis projevu TOTALITA.CZ